

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU28

Riksrevisionens rapport om distansarbete vid statliga myndigheter

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Utskottet konstaterar att den delegerade modellen för statlig arbetsgivarpolitik, som en del av den svenska förvaltningsmodellen, ger myndigheterna förutsättningar att anpassa sina verksamheter till förändringar, t.ex. en ökad förekomst av distansarbete. Utskottet välkomnar att regeringen avser att följa hur distansarbete tillämpas i statliga myndigheter och vilka konsekvenser det får för myndigheternas effektivitet och arbetsmiljö.

Behandlade förslag

Skrivelse 2024/25:95 Riksrevisionens rapport om distansarbete vid statliga myndigheter.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Riksrevisionens rapport om distansarbete vid statliga myndigheter5

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag.....8

 Skrivelsen.....8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om distansarbete vid statliga myndigheter

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:95 till handlingarna.

Stockholm den 29 april 2025

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Ida Drougge (M), Hans Eklind (KD), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Christian Lindefjärd (SD), Peder Björk (S), Ilona Szatmári Waldau (V) och Anders Karlsson (C).

Redogörelse för ärendet

I regeringens skrivelse 2024/25:95 Riksrevisionens rapport om distansarbete vid statliga myndigheter behandlas Riksrevisionens rapport Distansarbete vid statliga myndigheter (RiR 2024:20). Riksrevisionen har granskat om statens hantering av möjligheten för anställda att arbeta på distans bidrar till att myndigheternas verksamhet bedrivs effektivt.

Den 12 november 2024 informerade riksrevisionsdirektör Claudia Gardberg Morner medarbetare finansutskottet om den aktuella granskningsrapporten.

Inga motioner har väckts med anledning av regeringens skrivelse.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om distansarbete vid statliga myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Riksrevisionens granskningsrapport

Riksrevisionen har granskat om statens hantering av möjligheten för anställda att arbeta på distans bidrar till att myndigheternas verksamhet bedrivs effektivt. Granskningen har gjorts mot bakgrund av den ökade förekomsten av distansarbete vid statliga myndigheter efter covid-19-pandemin samt de risker och fördelar som förändringen innebär.

Den övergripande revisionsfrågan lyder: Är regeringens förslag till nya reformer välgrundade och väl analyserade? Den övergripande frågan besvaras genom fyra delfrågor:

- Bidrar distansarbetet till att myndigheterna når sina förväntade resultat?
- Bidrar distansarbetet till att myndigheternas arbetsmiljö är god?
- Har myndigheterna tillämpat och följt upp möjligheten till distansarbete på ett ändamålsenligt sätt?
- Är regeringens uppföljning av distansarbetets konsekvenser för myndigheternas verksamheter tillräcklig?

För att besvara delfrågorna har Riksrevisionen använt sig av en kombination av enkäter, dokumentstudier och intervjuer. Fokus ligger på tiden efter covid-19-pandemin, alltså fr.o.m. med mars 2022.

Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer

Riksrevisionens övergripande bedömning är att möjligheten för de anställda att arbeta på distans inte haft någon påtaglig påverkan på om myndigheternas verksamhet bedrivs effektivt. Granskningen har inte kunnat visa att distansarbetet har någon direkt påverkan, vare sig positiv eller negativ, på myndigheternas resultat. Enligt Riksrevisionen är det viktigt att framhålla att det kan bero på att det är svårt att isolera distansarbetets faktiska effekter på verksamhetens resultat.

Riksrevisionen bedömer att distansarbetet har medfört vissa positiva konsekvenser för myndigheternas verksamheter, t.ex. när det gäller förutsättningarna att rekrytera och behålla personal samt medarbetarnas upplevda hälsa och nöjdhet. Däremot har andra aspekter av arbetsmiljön, som det sociala

samspelet mellan anställda och förutsättningarna för samarbete inom myndigheten, påverkats negativt för flera myndigheter konstaterar Riksrevisionen.

Myndigheterna har enligt Riksrevisionen på det hela taget tillämpat och följt upp möjligheten att arbeta på distans på ett lämpligt sätt. Myndigheterna har också haft ett bra stöd av Arbetsgivarverket i frågor om hur villkoren för distansarbete bör utformas och tillämpas.

Riksrevisionen har dock identifierat ett antal gemensamma utmaningar som på sikt riskerar att negativt påverka myndigheternas effektivitet. Därför bedömer Riksrevisionen att det finns anledning att fortsätta följa hur distansarbetet tillämpas i statliga myndigheter samt vilka konsekvenser det får för myndigheternas effektivitet och arbetsmiljö.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp myndigheternas tillämpning av distansarbete, lämpligen om några år, för att undersöka om läget har förändrats. Riksrevisionen rekommenderar också Arbetsgivarverket att i det stöd de ger till sina medlemmar även i fortsättningen främja erfarenhetsutbyte och spridning av goda exempel på hur de utmaningar som distansarbetet kan medföra kan hanteras.

Skrivelsen

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning som man anser utgör en värdefull kartläggning av tillämpningen och uppföljningen av distansarbete vid statliga myndigheter.

I skrivelsen konstateras att distans- och hybridarbete sannolikt kommer att vara bestående arbetssätt på stora delar av den svenska arbetsmarknaden och att det behövs mer kunskap om arbetsmiljön vid distansarbete. Distans- och hybridarbete väcker enligt regeringen frågor om behovet av nya eller anpassade rutiner för att arbetsgivare ska bedriva ett gott arbetsmiljöarbete för alla arbetstagare i enlighet med sitt arbetsmiljöansvar. Regeringen anger att en särskild utredare fått i uppdrag att ta fram ett förslag till regeringens arbetsmiljöstrategi för 2026–2030 (dir. 2024:56). Uppdraget ska redovisas senast den 11 juni 2025.

Regeringen noterar också att digitaliseringen påverkar myndigheternas verksamheter även i andra avseenden, t.ex. behovet av lokaler. Regeringen har gett Ekonomistyrningsverket i uppdrag att genomföra analyser och ta fram underlag som kan användas som stöd för en mer effektiv lokalanvändning i staten (Fi2024/01718). Uppdraget ska redovisas senast den 19 juni 2025.

Regeringen konstaterar att den svenska förvaltningsmodellen lägger grunden till att myndigheterna på ett självständigt sätt kan sköta sin dagliga verksamhet effektivt och rättssäkert. Vidare ger den delegerade modellen för statlig arbetsgivarpolitik utrymme för myndigheterna att utforma sin arbetsgivarpolitik, med stöd från Arbetsgivarverket, och förutsättningar för att

anpassa sina verksamheter till förändringar, t.ex. en ökad förekomst av distansarbete.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att det är viktigt att fortsätta följa hur distansarbete tillämpas i statliga myndigheter och vilka konsekvenser det får för myndigheternas effektivitet och arbetsmiljö. Regeringen för i skrivelsen fram att man vid den årliga myndighetsdialogen följer upp myndigheternas resultat och verksamhet, inklusive de arbetsgivarpolitiska frågorna, och att man genom dialogen med Arbetsgivarverket hållit sig informerad om myndigheternas arbete. I likhet med Riksrevisionen anser regeringen att det inom några år kan finnas anledning att överväga att göra en samlad uppföljning av myndigheternas tillämpning av distansarbete.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Regeringen avser att fortsätta följa hur distansarbete tillämpas i statliga myndigheter och vilka konsekvenser det får för myndigheternas effektivitet och arbetsmiljö. Med detta anser regeringen att granskningsrapporten är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet påminner inledningsvis om att myndigheternas fristående ställning och långtgående befogenheter att avgöra hur de egna uppgifterna ska lösas är en viktig komponent i den svenska förvaltningsmodellen. Den lägger grunden för att myndigheterna på ett självständigt sätt kan sköta sin dagliga verksamhet effektivt och rättssäkert. Den delegerade modellen för statlig arbetsgivarpolitik, som en del av den svenska förvaltningsmodellen, ger myndigheterna förutsättningar att anpassa sina verksamheter till förändringar, t.ex. en ökad förekomst av distansarbete.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att följa hur distansarbete tillämpas i statliga myndigheter och vilka konsekvenser det får för myndigheternas effektivitet och arbetsmiljö. Liksom regeringen konstaterar i skrivelsen kommer distans- och hybridarbete sannolikt att vara bestående arbetssätt på stora delar av den svenska arbetsmarknaden. Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2024/25:95 Riksrevisionens rapport om distansarbete vid statliga myndigheter.